

Spirit of Bosnia / Duh Bosne

An International, Interdisciplinary, Bilingual, Online Journal
Me?unarodni, interdisciplinarni, dvojezi?ni, online ?asopis

Nastaje li to jedna nova literatura u bosni i hercegovini? (Zapis o djelima o našoj zemlji koja su se pojavila u posljednje vrijeme)

Muhamed Filipovi?

Gubitak Bosne koji smo doživjeli i na?in kako smo ga doživjeli je takav da nam se ona stalno vra?a u misli onakva kakva je bila. Mi osje?amo neodoljivu potrebu da je vratimo upravo onaku kakvu smo je doživjeli i voljeli. To je kao ljubav koja želi svagda da bude jedna te ista i jednak. Ali, ako, naime, svagda Bosnu vidimo samo onaku kakva je bila, a ne onaku kakva stvarno jeste, tj. ako smo slijepi i gluhi za jednu novu Bosnu, tada nam izmi?e jedan veoma bitan i sasvim novi fenomen našeg postojanja, a to je fenomen da se Bosna rasula u svijetu, da se ona nalazi ondje gdje su Bosanci i da egzistira na na?ine kako je oni vide i doživljavaju, da tako dobiva mnoštvo novih na?ina opstojnosti i mnogostruko oja?ava svoje postojanje, da je ona danas, na ?udan i prisilan na?in, sa puno nesre?e za sve njene ljude, postala globalna ne samo po smislu i op?im uvjetima svog postojanja, nego i po samom na?inu postojanja. Intenzitet nesre?e i prisile kojima smo bili izloženi oja?ava u nama onu realnost koja je idealna, ali koja je definitivno naša i koja je nama sasvim na raspolaganju.

Ne možemo i ne bismo smjeli odricati svim onim našim ljudima, a to je gotovo pola bošnja?ke populacije, koji žive u raznim zemljama svijeta, gdje su prisilno otjerani, da su Bosanci i da njihov život, ma kakav da je i ma gdje da se odvija, da njihove misli i doživljaji, da njihovo stvaranje i naporu nisu dio i nisu na?in života Bosne, da nisu život Bosne na jedan novi i specifi?an na?in kojeg omogu?ava upravo ono što nazivamo globalizam, ali što u ovom slu?aju ima jedno bukvalno zna?enje, tj. rasutost i prisu?e Bosne u gotovo cijelom svijetu. Upravo zbog toga što oni, ti naši ljudi širom svijeta, daju životu Bosne jednu novu dimenziju i nevi?enu snagu, mi nemamo pravo da ih isklju?ujemo iz života Bosne samo zato što su bili žrtve jednog ogromnog i od nas samih, nažalost, od naših predstavnika, priznatog nasilja. To dokazuje ?injenica da Bosna u tim nevjerljivim uvjetima nalazi na?ina da kvalitetno živi—o ?emo svjedo?i ?injenica da su neka od najzna?ajnijih djela o nama nastala upravo u tom naizgled dalekom, a ipak tako bliskom svijetu, u Americi npr. (Mehmedinovi?, Hemon, Džamonja, itd.), ili u Njema?koj (Karahanian), Švicarskoj (Viši?), Hrvatskoj (Jergovi?), Sloveniji (Osti), Velikoj Britaniji, Švedskoj ili Norveškoj, pa ?ak i u Australiji, a da svaki dan nastaju sve nova i nova imena i to širom cijelog svijeta, u kojem je Bosna rasuta kao prosuta biserna niska, kad pukne konac koji je drži unizanu. A sada te bisere bosanskog duha i osje?ajnosti sakupljaju i novu nisku nižu ljudi koji žive po cijelom svijetu stvaraju?i jednu novu bosansku književnost, oplemenjuju?i nas ovdje i ukazuju?i nam na ono novo što mi u svom jadu i nesre?i ne možemo da vidimo.

To sve, na direktn i nesporan na?in, govori o tome da smo mi Bosanci sada stvarno i u bukvalnom smislu, gra?ani svijeta, a da je naša zemlja Bosna, barem duhovno, sabiralište mnogih energija koje zra?e i ispoljavaju se sa svih strana svijeta i koje su prema njoj usmjereni, da je zbog toga i upravo na taj na?in, ona odista paradigma jednog otvorenog i slobodnog svijeta, ma koliko to zvu?alo kontradiktorno naspram ?injenice da u svojoj ro?enoj zemlji nismo ni izdaleka slobodni i da su nam mnogi dijelovi naše ro?ene zemlje zatvoreni. Ali, to naše stanje, da smo neposredno ljudi, ogoljeni i ba?eni u svijet i da na neposredan na?in pripadamo ?ovje?anstvu i u prenesenom i u bukvalnom smislu te rije?i, da nismo lokalizirali svoju egzistenciju i sveli je na jedan komad zemlje i ono što iz njegove realne povijesti proizlazi, izvanredno dobro ide uz i uklapa se u poznatu Kantovu maksimu. U svojoj Antropologiji, Kant je, naime, ustvrdio da ni jedan ?ovjek ne potvr?uje svoje ljudsko bi?e, svoju humanu bit, ako je zatvara u svoju lokalnu, vrsnu odre?enost, ako svoju ljudskost ne potvr?uje kroz cijelo ?ovje?anstvo, kao i da je svijet, a ne neka lokalna situacija, ono što nam omogu?ava i garantira slobodu i ?ovjeka dostoju ljudsku egzistenciju.

Sloboda ?e i u našu zemlju do?i iz svijeta, a ne iz naše prošlosti. A naša zemlja i naši ljudi su danas prisutni širom svijeta. Nisam našao ni jednu zajednicu naših ljudi u kojoj Bosna na odre?eni na?in, tako?er, nije intenzivno živjela, ali živjela u jednom novom svjetlu i s jednim druga?ijim zna?enjem i smislom nego što je onaj koji proizlazi iz svijesti o posjedovanju neke realne zemlje. To osje?anje je lišeno onog sebi?nog zna?enja kojeg posjedovanje, kao oblik odnosa prema realnosti, izaziva kod ?ovjeka. To proširenje dimenzija i prostora postojanja našeg naroda, to enormno proširenje horizonta naših ljudi, to da je naš bosanski narod danas, u najve?oj mjeri i u bukvalnom smislu, narod cijelog svijeta (vjerujem da je samo Kina zna?ajnija zemlja u kojoj nas nema), a unverzalnost njegove patnje i na?in kako on tu nesre?u abreagira, tj. živi je kao ljudsko doga?anje bez mržnje i želje za osvetom, su sasvim nove ?injenice, koje nas upu?uju da duhovni život i op?e stanje našeg svijeta gledamo novim o?ima i u novom svjetlu. Ali, to je, ujedno, ono što našoj situaciji daje dimenzije univerzalnosti u na?inu i sadržaju postojanja, što nam garantira emancipaciju i slobodu, na na?in kojim je ona uop?e i jedino mogu?a, a to je da postanemo i budemo dio onog novog ?ovje?anstva koje se ra?a u teškim poro?ajnim mukama i konvulzijama današnjice.

© 2009 Muhamed Filipovi? – ZIVOT – Casopis za knjizevnost i kulturu, No 1 & 2, 2003, Sarajevo

The preceding text is copyright of the author and/or translator and is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported License.